

Gilgames – részletek (Zászlós Levente fordítása)

1. tábla

Aki mindent látott és mindent megismert,
megértvén minden dolgok tudnivalóit;
aki látta birodalmak sorsát, s rejtett titkokat napfényre hozott;
aki bölcs volt s minden mélység megnyílt őelőtte;
aki hírt hozott a vízözön korából:
hosszú utat tett meg s minden szenvedése
kemény kőtáblákba lett végül bevésve.
Gilgames a győzelmes hős Uruk körül falakat emelt;
ércerős talpazatra hegymagas templomot is,
Anu fenséges házát.
Árnyékában hosszú magtárak húzódnak,
s ragyogó kövekből épült palotája.
Falain nyüzsgő hadinépe kémlel
idegen - s inneni veszélyre!
Kétharmadban isten, egyharmadban ember:
őt rettegi-csodálja a városi nép;
Kinél nagyobb nem volt szépségben, erőben;
Ki a szakállas oroszlánt
rejtekeiből előcsalogatja;
gyors nyilaival vadakat űz;
Kinek szava törvény Uruk városában!
A fiú felnő, s nem hallgat az apjára,
a nagy Pásztort követi, mint harcos, vagy vadász;
vagy nyájait őrzi; vagy írnoka lesz,
vagy felügyelő a falakon, vagy akár
templomi szolga.
Néki - a fáradhatatlannak - görnyed az aggastyán;
néki - az álmatlannak - cipekedik a fiatal;
néki - a bölcsnek - szolgál a hatalmas!
Nem mehet szerető szeretőhöz,
sem harcos férjéhez az asszony -,
panaszuk az egekbe nyilall.
Uruk istenéhez:
- Te alkottad a hatalmas bikát és a szakállas oroszlánt,
Gilgames, a mi urunk erősebb, mint azok.
Rajtunk súlyosodik, nyögve uraljuk őt!
Nem enged szeretőt szeretőhöz,
sem asszonyt az ő urához!
Hallván panaszuat Anu, az ég ura,
szólította Arurut, a nagy, formákhoz értőt:
- Aruru! Te teremtéd az embereket és a vadakat
együtt Mardukkal, a hőssel.
Alkoss ellenfelet Gilgamesnek,
aki erős, mint ő - s nem a puszták állata,
vetélkedjen vele kemény viadalban
s legyen végre béke Uruk városában!

7. tábla

Mit határoztak a nagy istenek?
Miért törnek veszemre, Gilgames barátom?!
Különös álmot láttam, vészjósló vége volt!
Egy sas ragadott meg vaskarmaival;
két kettős órája szálltunk fölfelé
és szólt hozzám: - Nézz le a földre! Milyenek látszik?
Tekints a tengerre! Milyenek tűnik?
És a föld egy kertnek látszott,
a tenger pedig egy kertész öntöző kútjának.
Ismét két kettős órája röptünk fölfelé
és újra szólt a sas:
-Tekints a földre! Milyenek tűnik?
És a föld egy tál kásának látszott,
a tenger pedig egy vizeskancsónak.
Újabb két kettős óra telt el,
röptünk egyre följebb...
szétnyíltak ekkor a karmai:
süvítve zuhantam visszafelé
s összezúzódva csapódtam a földre!
íme az álom! Félelem,
lázás didergés rázott föl belőle.

8. tábla

(Enkidu halála után)

- Enkidu barátom, a sztyeppék ura,
aki úgy tartozott hozzám, mint a hátszló,
akivel fölhágtam az istenoromra,
aki velem együtt ragadta meg az égi bikát,
akivel Humbabát öltem meg a .cédrushegyen,
akivel hegyszakadékok mélyén
oroszlánra vadásztam,
aki minden veszedelemben osztozott velem;
áldozata lett az emberi sorsnak!
Hat napon és hat éjszakán át sirattam őt,
hat napon át hagytam temetetlenül!
Az ő sorsa súlyosodik most rajtam,
ez űzött most el idáig,
ezért keresem, űzöm a messzeséget.
Hogyan tudhatnám ezt magamba zárni,
hogyan lehet ezt kikiáltani?
Enkidut, a barátot leteperte a halál;
akit szerettem, a föld porává lett!
Nem kell-é nekem is
egykor nyugovóra térnem,
hogy föl ne keljek többé
egy örökkévalóságon át?!

10. tábla

Elnéz a távolba, magában beszél,
szívében tanácskozik Utnapistim, a Bölcs:
- Hová lettek a kőládák?
Ki jön ott a hajón ide, hozzám?
Nem lehet ember az, aki ott közeleg!
Eltéved a szem: egy férfi lenne?
Csak nézek, nézek: nem istent látok?
Arcában arcomra ismerek,
utolsó rúddal most csákyázza a tengert...
Ott álltak szemközt a parton:
- Ki vagy? - szólalt meg a Bölcs -
mondd a neved, hős utazó
s honnan jöttél ide, hozzám?
- Gilgames áll teelőtted, aki
messzi világból jött ide, hozzád,
hosszú utat tett meg, Samas útját,
mert látni kívánta azt, aki már
örök életét élheti itt, eme földön.
Nézte a Bölcs a szomorú vándort:
- Orcád mitől oly beesett,
honnan a sok ránc homlokodon?
Lelkedben miért e bánat,
termeted mitől oly megtört?
Szívedben fájdalom honol;
látszik, hosszú utak vándora vagy.
Testedre orozslánbőrt húztál,
homlokodon viharok nyoma
s dél perzselő tüze sejlik;
mi hajszolt ide, mondd, a sivatagon át,
keresztül a távoli sztyeppén?
- Hogyne volna beesett az orcám,
homlokom ráncoktól teleszabdalt!
Hogyne volna bánattól súlyos a lelkem,
termetem megtört!
Hogyne lakoznék szívemben fájdalom,
hogyne hasonlítanék távoli utak
hajszolt vándorához!
Hogyne volna homlokom
szélviharoktól gyötört, naptól égetett;
orcám dél tüzétől perzsett!
Oroszlánbőrt öltve magamra
hogyne siettem volna sivatagon át,
keresztül a távoli sztyeppén;
iśú fivérem, a puszta párduca,
Enkidu, a barát, a semmitől meg nem riadó,
aki ott járt velem a cédrusok hegyén,
s megküzdött varázserejű Humbabával,
akivel hegyszakadékokban birkóztunk orozslánokkal,
megöltük az égi bikát,
aki töredelmeimben osztozott velem,
Enkidu, akit szerettem,
az emberi végzet áldozata!

Sirattam őt hat napon és hat éjjelen át,
testét temetetlenül hagyva,
fennen jajongtam, bizakodva mégis:
fölveri tán zokogásom!
Ott feküdt hetedik napja,
ott hevert hetedik éjszaka már,
s testében rajzani kezdtek a férgek!
Ezért keresem az életet én,
az életet, amely nincs már soha többé!
[...] Hallván panaszát, megszólal a Bölcs:
- Hagyj fel panaszoddal, dúló haragoddal,
isteni sors csak az isteneké!
Lényed kétharmada isteni - ám
emberi részed a földre kötöz.
Légy bár titkok tudós beavatottja,
halál vár rád is, mint a bolondra.
Letört nádszálé az emberi sors,
legyen bár nagyszerű ifjú
vagy sugaras, gyönyörű lány;
jön a halál, de hangja nincs.
Jön a halál, ám arca láthatatlan!
Egyszer mindnyájan házat építünk,
egyszer mindnyájan fészket is rakunk,
testvér testvérrel mind osztozkodik,
medréből egyszer kiárad a folyó,
a sodródó szitakötő a nap arcába néz:
s egyszerre semmi sincs!
Nézd az alvót, arca akár a halottaké...
Nézz az újszülöttre, mint köszönti a nap,
de már gyülekeznek teste körül
az emberi végzet sors-szellemei;
életet adnak, fonalát kimérik,
ám a halál napja rejtve marad!

12. tábla

Visszaindul a magasfalú városba;
mély vízhez ér s lehajol könyörögni;
- Minden mélység ura, bölcs istenem, Éa!
halld meg kérésemet, hívd föl Enkidu árnyát,
hívd föl az éj örökös foglyát!
Hallotta szavát a mélység atyja,
s szólt Nergálnak, a holtak urának:
- Nyiss rést a földön s vezesd föl Enkidut,
beszéljen fivéréhez, Gilgameshez!
Hallotta Nergál, s rést ütött a földön,
s Enkidu árnya fölszállt Gilgames elé.
- Szólj barátom, szólj barátom,
mondd el a mindent elnyelő éj
törvényeit, melyeket láttál!
- Ne kívánd a törvényt tudni,
mert csak ülnél nehéz könnyeket sírván!
- Akkor hát leülök mindennap és sírok!

- Lásd a barátot, akit öleltél,
akinek szíved hajdan örült;
férges emésztik, olyan, mint az öreg köntös!
- Enkidu, a barát, akit kezéd érintett,
agyaggá vált, csupa por, csupa por!
- Láttad-e azt, aki gyors halált halt?
- Nyugágyon fekszik, tiszta vizet kap.
- Láttad-e azt, ki csatában esett el?
- Feje atyja és anyja ölében,
felesége fölébe hajlik.
- Láttad-e azt, akinek temetetlen a teste?
- Hideg árnya bolyong neki nyugtalanul.
- Láttad-e azt, akit ő, már senki sem említ?
- Moslékot, maradékot eszik ja j, az utca szemetjét!

A teljes szöveg itt érhető el:

[Gilgames \(oszk.hu\)](http://gilgames.oszk.hu)